

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie Ministra Aktywów Państwowych w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego, zwane dalej „projektem”, stanowi wykonanie upoważnienia, zawartego w art. 69a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2023 r. poz.633, 1688 i ...), zwanej „Pgg”.

Stosownie do art. 69a Pgg, w brzmieniu ustalonym na mocy ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...), minister właściwy do spraw gospodarki złożami kopalin określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe wymagania:
 - a) dotyczące kwalifikacji w zakresie przygotowania zawodowego, o którym mowa w art. 54 pkt 3 i 4 Pgg, oraz w zakresie doświadczenia zawodowego, o którym mowa w art. 55, które są obowiązane posiadać osoby wykonujące czynności, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 1 i 4–7 Pgg,
 - b) w zakresie określonym w art. 56 pkt 2-4 i 7 Pgg, które są obowiązane spełniać osoby wykonujące czynności, o których mowa w art. 53 ust. 5 Pgg, w tym okresy ważności zaświadczeń o odbyciu kursów specjalistycznych, oraz zagadnienia objęte badaniami psychologicznymi, o których mowa w art. 56 pkt 5 Pgg;
- 2) wymagania dotyczące ustalania składów komisji egzaminacyjnych i zespołów egzaminacyjnych;
- 3) wysokość wynagrodzenia przysługującego osobom wchodzącym w skład komisji egzaminacyjnych;
- 4) wzór świadectwa stwierdzającego posiadanie kwalifikacji.

Określając wymagania, o których mowa w art. 69a ust. 1 Pgg, minister właściwy do spraw gospodarki złożami kopalin uwzględnia klasyfikację zawodów szkolnictwa branżowego oraz kieruje się odpowiednio potrzebą zapewnienia prawidłowego wykonywania czynności zawodowych i potrzebą zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa w zakładach albo zakładach górniczych, a także adekwatności przygotowania zawodowego i doświadczenia zawodowego do usytuowania w schemacie organizacyjnym zakładu górniczego, zakładu albo podmiotu zawodowo trudniącego się ratownictwem górniczym oraz adekwatności zakresu zagadnień objętych badaniami psychologicznymi oraz pozostałych wymagań do wykonywanych czynności specjalistycznych, oraz rodzaju zagrożeń związanych z wykonywaniem czynności w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego, a także zapewnienia adekwatności składów komisji egzaminacyjnych i zespołów egzaminacyjnych do zakresu wymagań podlegających sprawdzeniu podczas egzaminu, ustalenia wynagrodzenia odpowiadającego nakładowi pracy osób wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych, komunikatywności treści oraz wzorów świadectw stwierdzających posiadanie kwalifikacji.

W aktualnym stanie prawnym działem administracji rządowej – gospodarka złożami kopalin kieruje Minister Aktywów Państwowych na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Aktywów Państwowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 943).

Potrzeba opracowania nowego rozporządzenia wynika ze zmiany systemu kwalifikacji górniczych, dokonanej na mocy ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw. Zmianami objęto wszystkie kwalifikacje do wykonywania czynności w kierownictwie (tj. w kierownictwie ruchu lub w kierownictwie działu ruchu) i w dozorze (tj. w dozorze lub w wyższym dozorze) ruchu zakładu górniczego lub zakładu.

W wyniku wprowadzonych zmian w szczególności:

- 1) wszystkie osoby wykonujące czynności w kierownictwie lub dozorze ruchu zakładu górniczego albo zakładu są obowiązane posiadać kwalifikacje określone w Pgg;
- 2) wszystkie nazwy działów ruchu i specjalności w dozorze ruchu zakładu górniczego lub zakładu są określone enumeratywnie w Pgg;
- 3) wykonywanie ww. czynności wymaga stwierdzenia posiadania kwalifikacji w drodze świadectwa wydanego przez organ nadzoru górniczego po przeprowadzeniu egzaminu.

Do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw, szczegółowe wymagania dotyczące kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego były uregulowane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2016 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. Nr 1229). Wymagania te były określone dla osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub zakładu, wymienionych w art. 53 ust. 1 Pgg, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw. Katalog tych osób był znacząco ograniczony w stosunku do katalogu ustalonego na mocy ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw, nie obejmował np. osób wykonujących czynności w dozorze ruchu w odkrywkowych zakładach górniczych oraz w otworowych zakładach górniczych.

W związku z przemodelowaniem systemu kwalifikacji górniczych konieczne jest wydanie nowego rozporządzenia w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego przez Ministra Aktywów Państwowych, określającego wymagania w zakresie przygotowania zawodowego oraz doświadczenia zawodowego dla wszystkich osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub zakładu, wymienione w art. 53 ust. 1 Pgg w brzmieniu ustalonym na mocy ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw.

Tworząc projekt, utrzymano sprawdzone rozwiązania dotyczące jego konstrukcji i w poszczególnych załącznikach do rozporządzenia określono szczegółowe wymagania dotyczące kwalifikacji, w tym w zakresie przygotowania zawodowego i doświadczenia zawodowego dla osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub zakładu, tj.:

- 1) w załączniku nr 1 – szczegółowe wymagania dotyczące kwalifikacji w zakresie przygotowania zawodowego, o którym mowa w art. 54 pkt 3 i 4 Pgg, oraz w zakresie doświadczenia zawodowego, o którym mowa w art. 55 Pgg, które są obowiązane posiadać osoby wykonujące czynności, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 1 Pgg (tj. osoby kierownictwa i dozoru ruchu w zakładach górniczych i zakładach);
- 2) w załączniku nr 2 – szczegółowe wymagania dotyczące kwalifikacji w zakresie przygotowania zawodowego, o którym mowa w art. 54 pkt 3 i 4 Pgg, oraz w zakresie doświadczenia zawodowego, o którym mowa w art. 55 Pgg, które są obowiązane posiadać osoby wykonujące czynności mierniczego górniczego;
- 3) w załączniku nr 3 – szczegółowe wymagania dotyczące kwalifikacji w zakresie przygotowania zawodowego, o którym mowa w art. 54 pkt 3 i 4 Pgg, oraz w zakresie doświadczenia zawodowego, o którym mowa w art. 55 Pgg, które są obowiązane posiadać osoby wykonujące czynności geologa górniczego;
- 4) w załączniku nr 4 – szczegółowe wymagania dotyczące kwalifikacji w zakresie przygotowania zawodowego, o którym mowa w art. 54 pkt 3 i 4 Pgg, oraz w zakresie doświadczenia zawodowego, o którym mowa w art. 55 Pgg, które są obowiązane posiadać osoby wykonujące czynności geofizyka górniczego;

- 5) w załączniku nr 5 – szczegółowe wymagania dotyczące kwalifikacji w zakresie przygotowania zawodowego, o którym mowa w art. 54 pkt 3 Pgg, oraz w zakresie doświadczenia zawodowego, o którym mowa w art. 55 Pgg, które są obowiązane posiadać osoby wykonujące czynności kierownictwa w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym;
- 6) w załączniku nr 6 – szczegółowe wymagania w zakresie określonym w art. 56 pkt 2–4 i 7 Pgg, które są obowiązane spełniać osoby wykonujące czynności, o których mowa w art. 53 ust. 5 Pgg, w tym okresy ważności zaświadczeń o odbyciu kursów specjalistycznych;
- 7) w załączniku nr 7 – wzór świadectwa stwierdzającego kwalifikacje.

W § 7 ust. 2 projektu ujęto rozwiązanie dotyczące przedłużenia ważności powtarzanych okresowo specjalistycznych kursów i szkoleń w przypadku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, na obszarze występowania któregośkolwiek z tych stanów. Analogiczne rozwiązania zostały przyjęte w 2020 r. w drodze nowelizacji rozporządzeń:

- 1) Ministra Gospodarki z dnia 8 kwietnia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu odkrywkowego zakładu górniczego (Dz. U. poz. 1008 oraz z 2020 r. poz. 1171);
- 2) Ministra Energii z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu podziemnych zakładów górniczych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1118, z 2019 r. poz. 1880 oraz z 2020 r. poz. 1094);
- 3) Ministra Energii z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie ratownictwa górniczego (Dz. U. poz. 1052 oraz z 2020 r. poz. 1091).

Ponadto, w projekcie utrzymano zasady dotyczące ustalania składów komisji egzaminacyjnej i zespołu egzaminacyjnego oraz wzoru świadectwa stwierdzającego posiadanie kwalifikacji, przy czym w § 10 projektu podwyższono stawki wynagrodzenia przysługującego osobom wchodzącym w skład komisji egzaminacyjnej, co wynika z potrzeby uaktualnienia tych stawek i zachęcenia przedstawicieli przedsiębiorców do udziału w pracach komisji egzaminacyjnej.

Szczegółowe wymagania w zakresie przygotowania zawodowego oraz doświadczenia zawodowego bazują na sprawdzonych dotychczas rozwiązaniach, ujętych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2016 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego oraz wypracowanych w poprzednim stanie prawnym, obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów (Dz. U. poz. 1505). Rozwiązania te zostały dostosowane do aktualnego stanu prawnego. Ponadto, w szczegółowych wymaganiach w zakresie przygotowania zawodowego oraz doświadczenia zawodowego zaproponowano zmiany wynikające z doświadczeń organów nadzoru górniczego nabytych w procesie stwierdzania kwalifikacji oraz w ramach sprawowania nadzoru i kontroli nad ruchem zakładów górniczych i zakładów, w szczególności podczas wyjaśniania przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń i wypadków w tym ruchu.

W szczególności w projekcie:

- 1) uwzględniono zmiany w zakresie przepisów dotyczących szeroko rozumianego szkolnictwa, tj.:
 - a) klasyfikację zawodów szkolnictwa branżowego,
 - b) zmiany w zakresach studiów, w szczególności studiów w zakresie geologii i geologii górniczej;

- 2) w wymaganiach dla osób wykonujących czynności w podziemnych zakładach górniczych w (1) wyższym dozorze ruchu w specjalnościach: górniczej, elektrycznej i mechanicznej oraz (2) kierownictwie działów ruchu: górniczego, techniki strzałowej, tępaków, wentylacji, energomechanicznego i energomechanicznego do spraw obiektów podstawowych, uwzględniono praktykę uzyskaną w dziale bezpieczeństwa i higieny pracy w odpowiedniej specjalności merytorycznej;
- 3) w wymaganiach dla kierownika ruchu w podziemnych zakładach górniczych uwzględniono posiadanie tytułu inżyniera w zakresie górnictwa wraz z ukończonymi studiami podyplomowymi w zakresie przewietrzania i zwalczania pożarów w zakładach górniczych albo ze zdanymi egzaminami uzupełniającymi z przewietrzania i zwalczania pożarów w zakładach górniczych, zgodnie z programem studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich w zakresie górnictwa;
- 4) w wymaganiach dla osób wykonujących czynności w kierownictwie i w dozorze ruchu odkrywkowych zakładów górniczych w zakresie doświadczenia zawodowego rozróżniono praktykę w ruchu odkrywkowego zakładu górniczego wydobywającego węgiel brunatny lub kopaliny z użyciem środków strzałowych od praktyki w ruchu odkrywkowego zakładu górniczego wydobywającego kopaliny bez użycia środków strzałowych;
- 5) w wymaganiach dla kierownika ruchu w odkrywkowych zakładach górniczych uwzględniono studia w zakresie geologii i geofizyki, co stanowi również uwzględnienie petycji w tym zakresie; ponadto zaproponowano dokonanie następujących zmian dotyczących wymagań:
 - a) w zakresie przygotowania zawodowego – rezygnację z wymogu ukończenia studiów w zakresie inżynierii środowiska, ochrony środowiska, leśnictwa i ogrodnictwa, ponieważ ukończenie studiów w tych zakresach nie daje wystarczających podstaw do kierowania ruchem odkrywkowego zakładu górniczego,
 - b) w zakresie doświadczenia zawodowego – rezygnację z wymogu posiadania praktyki zawodowej w specjalności budowlanej, ponieważ ten rodzaj praktyki zawodowej nie daje wystarczających podstaw do kierowania ruchem odkrywkowego zakładu górniczego;
- 6) w wymaganiach dla kierownika ruchu zakładu górniczego w otworowych zakładach górniczych oraz kierownika ruchu zakładu w zakładach wykonujących roboty geologiczne dla osób nieposiadających tytułu magistra inżyniera lub inżyniera po studiach w zakresie górnictwa określono wymóg ukończenia studiów podyplomowych w zakresie górnictwa otworowego lub wiertnictwa; ponieważ ukończenie studiów w innych zakresach, pomimo praktyki zawodowej nie daje wystarczających podstaw do kierowania ruchem otworowego zakładu górniczego lub zakładu wykonującego roboty geologiczne;
- 7) w wymaganiach dla mierniczego górniczego oraz geologa górniczego uwzględniono wymóg posiadania odpowiedniej praktyki w ruchu zakładu górniczego.

Na podstawie art. 50b-50d ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 334), zwanej dalej „ustawą”, została przeprowadzona ocena zapewniania proporcjonalności, uzasadnionego i niedyskryminującego charakteru przepisów projektu, stanowiących przepisy regulacyjne w rozumieniu ww. przepisów ustawy.

Przeprowadzając ocenę przepisów projektu z zasadą proporcjonalności wzięto pod uwagę kryteria oceny, wskazane w art. 50b ust. 3-6 ustawy.

Wymagania dotyczące kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego zostały określone w celu służącym interesowi publicznemu w postaci zapewnienia wykonywania czynności w ruchu zakładu górniczego lub zakładu przez osoby posiadające wiedzę

i umiejętności niezbędne do prawidłowego i bezpiecznego wykonywania tych czynności, co zapewni bezpieczeństwo i zdrowie osób, jak również utrzymanie bezpieczeństwa powszechnego i środowiska. Nie ma innej możliwości osiągnięcia założonego celu na podstawie obowiązujących przepisów. Przepisy projektu są adekwatne do założonego celu i wraz z przepisami Pgg stanowią kompleksowe rozwiązania w dziedzinie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego, realizujące cel służący interesowi publicznemu.

Wykonywanie górniczych zawodów regulowanych wymaga posiadania kwalifikacji określonych w przepisach Pgg oraz projektu, stwierdzonych lub sprawdzonych w trybie określonym Pgg, ewentualnie uznanych w trybie określonym przepisami ustawy. Mając powyższe na uwadze oraz fakt, że w przepisach projektu nie określono wymagań ograniczających możliwość uzyskania przygotowania zawodowego (wykształcenia) lub doświadczenia zawodowego (praktyki) do terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, określenie tych wymagań wpływa w nieznacznym stopniu na ograniczenie swobodnego przepływu osób i usług w Unii Europejskiej. Jednocześnie nie ma możliwości zastosowania mniej restrykcyjnych środków dla osiągnięcia ww. celu służącego interesowi publicznemu.

Przepisy projektu utrzymują dotychczasowe rozwiązania dotyczące kwalifikacji górniczych, określone w przepisach aktualnie obowiązującego RMS, w szczególności co do określenia wymagań dotyczących kwalifikacji w zakresie przygotowania zawodowego lub doświadczenia zawodowego, w związku z czym przewiduje się utrzymanie dotychczasowego poziomu realizacji celu służącego interesowi publicznemu.

Wymagania w zakresie kwalifikacji górniczych, przewidziane w przepisach projektu, zostały określone na poziomie zapewniającym bezpieczne wykonywanie czynności wymagających posiadania przedmiotowych kwalifikacji. Jednocześnie wymagania dotyczące kwalifikacji górniczych w zakresie przygotowania zawodowego i doświadczenia zawodowego, zostały określone z uwzględnieniem złożoności i odpowiedzialności powierzonych osobom, obowiązanych do spełniania tych wymagań. Taki sposób określenia wymagań wynika również z wytycznych do wydania projektowanego rozporządzenia, określonych w art. 69a Pgg.

W wyniku powyższej oceny projektowanych przepisów regulacyjnych pod kątem realizacji zasady proporcjonalności ustalono, że przepisy te są odpowiednie do osiągnięcia założonego celu służącego interesowi publicznemu i nie wykraczają poza to, co jest konieczne dla osiągnięcia tego celu.

Przeprowadzając ocenę przepisów projektu z zasadą uzasadnionego charakteru wzięto pod uwagę kryteria oceny, wskazane w art. 50c ustawy. Jak wskazano powyżej, wymagania dotyczące kwalifikacji górniczych zostały określone w sposób zapewniający wykonywanie czynności w ruchu zakładu górniczego lub zakładu przez osoby posiadające wiedzę i umiejętności niezbędne do prawidłowego i bezpiecznego wykonywania tych czynności, co będzie służyło zapewnieniu bezpieczeństwa i zdrowia osób, jak również utrzymaniu bezpieczeństwa powszechnego i środowiska. Z uwagi na powyższe, stwierdzono, że przepisy projektu realizują w pełni zasadę uzasadnionego charakteru.

Ponadto, przepisy projektu nie są bezpośrednio albo pośrednio dyskryminujące ze względu na przynależność państwową lub miejsce zamieszkania, w związku z czym stwierdzono, że są one zgodne z zasadą niedyskryminującego charakteru.

Należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych, w stosunku do projektu, środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projekt nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie podlega obowiązkowi przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348), zostało umieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie będzie miał wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców w zakresie prowadzonej działalności.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), i w związku z tym nie podlega notyfikacji.